

N:o 3.

Ank. till Riksd. Kansli den 25 Febr. 1870, kl. 2 e. m.

*Konstitutions-Utskottets Memorial, med bestämmande af hvilket Utskott åtskil-
liga till Stats-Utskottet hänvisade, men derifrån återlemnade motio-
ner böra behandlas.*

Sedan Andra Kammaren till Stats-Utskottets handläggning hänvisat inom Kammaren väckta motioner af Herr *Munkell* (N:o 24), om aflåtande till Kongl. Maj:t af underdånig skrifvelse rörande utarbetande och framläggande för Riksdagen af en på vissa uppgifna grunder byggd plan för rikets fästningsanläggningar, och (N:o 102) rörande underdånig anhållan hos Kongl. Maj:t om utredning angående indelningsverkets aflösande och upprättande af annan stam för arméén och flottan; af Herr *Sven Nilsson i Österslöf* (N:o 213), åsyftande att Riksdagen måtte besluta, dels att hvarje vapenför man skall hafva lika pligt till deltagande i fäderneslandets försvar, dels att med afskaffande af indelningsverket annan stam för arméén skall på Statens bekostnad underhållas; och af Herr *Liss Olof Larsson* (N:o 120), om aflåtande af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t rörande framläggande för Riksdagen af förslag till ny aföningsstat för landssekreterare; samt Stats-Utskottet, på sätt af dess Memorial N:is 2, 3 och 6 inhemtas, med förmälan att ifrågakarande motioner icke syntes tillhöra Utskottets behandling, återlemnad desamma till Kammaren, så har, enligt Konstitutions-Utskottet tillhandakomna protokollsutdrag, Första Kammaren funnit berörda motioner böra behandlas af tillfälligt Utskott, men Andra Kammaren återförvisat dem till Stats-Utskottet. Vid sådant förhållande och då olika meningar sålunda mellan Kamrarne uppstått till hvilket Utskott ifrågakarande motioner böra hänvisas, tillkommer det, jemlikt 38 § 3 mom. Riksdags-ordningen, Konstitutions-Utskottet att härom besluta.

Beskaffenheten af den skilnad Riksdags-ordningen uppdrager mellan å ena sidan ständiga eller i deras ställe tillsatta särskilda Utskott och å den andra de tillfälliga Utskotten, synes — att döma af den erfarenhet såväl de sist förflutna riksdagarne som den innevarande lemnat — hafva utgjort föremål för vexlande meningar, i det att frågor af likartad natur, hvilka sålunda bort af samma slags Utskott handläggas, hänvisats till behandling af än tillfälliga än ständiga eller

särskilda Utskott. I synnerhet har detta varit fallet med frågor af den blandade natur, att de i likhet med ifrågavarande motioner enligt förut gällande Riksdagsordning tillhört Sammansatt Stats- och Ekonomi- eller Lag- och Ekonomi-Utskott. Då sålunda någon utbildad praxis i detta afseende icke finnes att åberopa, har Konstitutions-Utskottet för ett riktigt bedömande af de speciela fall, som nu föreligga, ansett sig böra egna någon uppmärksamhet åt frågan om de olika Utskottens allmänna natur och ställning till hvarandra, för såvidt grundlagens ord eller dess tydliga mening i detta afseende lemna någon ledning.

De gemensamma Utskotten hafva, såsom känt är, sin rot i fyrståndsrepresentationen och sammanhängde på det närmaste med denna form för Riksdagens sammansättning och verksamhet. En representation, der ärendena samtidigt behandlades i fyra, till karakter och intressen vidt skiljda Kamrar, behöfde ett förenande och sammanhållande element, för att gifva ärendena den förberedande behandling, hvilken var bäst egnad att åstadkomma enhet i beslut, för att sammanjemka de stridiga meningar, hvilka det oaktadt mellan Stånden kunde uppstå, och för att slutligen, der detta syftemål ej annorledes stod att vinna, med Riksens Ständers rätt besluta. Samtliga egenskaper fann man till den grad förenade hos de gemensamma Utskotten, att dessa inom kort tid blefvo ständiga och derefter i jembredd med Riksdagens eget stigande inflytande småningom utvecklades derhän, att de, såsom bekant är, under Frihetstiden utgjorde Riksdagens egentliga kärna och medelpunkt, der de viktigaste ärendena afgjordes, och i jembörelse hvarmed Ståndens plena tidtals nedsjönko till en obetydlighet.

1810 års Riksdags-ordning, som visserligen icke inrymde åt de ständiga Utskotten deras fordna makt, har dock behållit området för deras verksamhet oförkränkt. Till Utskott, hvilka vid hvarje riksdag skulle tillsättas, räknade denna Riksdags-ordning icke blott de ännu bibehållna ständiga Utskotten, med samma bestämmelser angående deras befogenhet som i nu gällande Riksdags-ordning innehållas, utan ock ett Allmänt Besvärs- och Ekonomi-Utskott att, som det hette, i anledning af i Stånden väckta frågor anmärka brister i de allmänna hushållningsanstalterna och förändringar deruti föreslå, samt ett Expeditions-Utskott att uppsätta de från Riksdagen utgående expeditioner äfvensom riksdagsbeslutet. Och skulle under Riksdagens behandling komma frågor, hvilka icke hörde till något af de ständiga Utskottens sålunda bestämda verkningskrets, borde dylika frågor, derest Riksdagen icke ville för deras behandling tillsätta särskilda Utskott, hvilka i sådant fall jemväl skulle vara gemensamma för alla fyra Stånden, hänvisas till något af de ständiga Utskotten. För behandling af ärenden, hvilka stodo på gränsen mellan två eller flera Utskotts områden, kunde dessa genom deputerade med hvarandra sammanträda; och då Stånden i sina beslut öfver någon fråga stadnade i skiljaktiga meningar, egde det Utskott, som beredt frågan, att, förstärkt med ett visst antal i Stånden utsedde medlemmar, afgöra densamma med Rikets Ständers rätt. Ända till ständsriksdagens slut gällde det följaktligen såsom en regel, från

hvilken intet undantag egde rum, att alla de ärenden, i hvilkas afgörande samtliga Stånden skulle deltaga, behandlades af gemensamma och, dertill med högst få undantag, ständiga Utskott, och ett icke ringa antal viktiga frågor afgjordes genom omröstningar i de förstärkta Utskotten. Det låg emellertid i sakens natur att denna de ständiga Utskottens öfvervägande betydelse inom Representationen skulle lida afbräck genom tvåkamarsystemets införande. En på riktiga och väl afvägda grunder byggd tvåkammarrepresentation eger genom sjelfva sin sammansättning och sin mindre splittrade fördelning inom sig de vilkor för vinnande af enhet och sammanhållning i beslut, hvilka den fyrdelta ständsriksdagen måste söka hos de ständiga Utskotten. Tyngdpunkten i ärendenas behandling kommer under sådana förhållanden att flyttas från Utskotten till sin naturliga plats inom Kamrarne sjelfva, Utskotten upphöra att göra tjenst såsom beslutande nämnder och inskränkas i sin verksamhet till att vara utredande komitéer. Men så snart detta erkännes vara Utskottens hufvudsakliga uppgift, kommer man lätt till insigt deraf, att för detta ändamål de ständiga Utskottens sammansättning icke under alla omständigheter är den mest lämpliga. Af ett sådant ständigt Utskott, som, i likhet med det gamla Besvärs- och Ekonomi-Utskottet, hade att behandla en mångfald ärenden af sinsemellan ofta ganska skiljaktig natur, hvilka icke ens voro till sin art och omfattning kända, när Utskottet tillsattes, kan man nemligen icke alltid vänta den grundliga utredning af hvarje ärende, som bör kunna åstadkommas af tillfälliga Utskott, utsedda för att bereda mindre grupper af sinsemellan beslägtade frågor, i hvilka de valda ledamöterna förutsättas ega särskild erfarenhet och sakkännedom, och åt hvilkas behandling de kunna egnas större tid och omsorg, då endast ett mindre antal frågor göras till föremål för hvarje Utskotts utredning. Och då dessa Utskott derjemte tillsättas särskildt för hvarje Kammare, möjliggöres den successiva behandling af ärendena mellan Kamrarne, som är så väl egnad att befordra deras behöriga utredning och förekomma förhastade beslut på samma gång utväg derigenom beredes, att genast vid deras framträdande förkasta omogna förslag. Dessa företräden hos de tillfälliga Utskotten hafva ock beredt dem obestriddt insteg i nästan alla de representationer, der tvåkamarsystemet råder. Att de likväl hos oss icke förmått göra sig uteslutande gällande, att vår Riksdags-ordning af de ständiga Utskotten bibehållit fem, nemligen Konstitutions-, Stats-, Bevillnings-, Banko- och Lag-Utskotten, har utan tvifvel sin grund ej mindre i den historiska utvecklingen af vårt statsskick än äfven i de fördelar i vissa afseenden, som åtminstone under närvarande förhållanden äro fästade vid de ständiga Utskottens sammansättning och verksamhetsätt. I följd af den rätt till omedelbar granskning och kontroll af vissa grenar af förvaltningen, som Riksdagen under tidernas lopp förvärfvat och med afseende hvarå fyra af de ofvan uppräknade Utskotten hafva särskilda åligganden sig uppdragna, nemligen granskning af Stats-Rådets protokoll, af Riksgäldskontorets och Bankens förvaltning, samt af Riksdagens Revisorers och Justitieombudsmannens berättelser har det varit nödigt att, så länge dessa förrättningar

skulle fortfara, bibehålla ifrågavarande Utskott såsom ständiga. Vidare förefinnas en mängd så att säga löpande ärenden, hvilka enligt sin natur återkomma vid hvarje riksdag, såsom bestämmande af Stats- och Riksgäldsverkens inkomster och utgifter, för hvilka ärendens behandling de ständiga Utskotten innebära åtskilliga ej oväsentliga fördelar. Och slutligen synas dessa Utskott väl egnade att bereda nödig samstämmighet mellan Kamrarne i afseende på sådana ärenden: statsreglerings-, banko- och bevillningsfrågor, hvarom bestämda beslut måste fattas, och som sedan de en gång blifvit väckta ej kunna förfalla.

Men på samma gång Riksdags-ordningen i nu angifna omfång bibehållit de ständiga Utskotten, har den ock närmare än förut skett begränsat deras område och lemnat hela det öfriga fältet af riksdagsärenden åt de tillfälliga Utskotten. Det heter nemligen i 37 § 3 mom. af denna grundlag att, derest i någondera Kamraren fråga väckes, som icke tillhör de ständiga Utskottens behandling, men är af beskaffenhet att Utskotts yttrande deröfver erfordras, skall för frågans beredande ett tillfälligt Utskott inom Kamraren tillsättas. Inom de tillfälliga Utskottens verkningsskrets falla alltså icke blott alla de ärenden, som förut tillhört Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottet och hvilka man plägat sammanföra under benämningen önskningsmål, enär Riksdagen i afseende på dem endast eger petitionsrätt, men icke någon beslutande myndighet, utan ock alla andra sådana mål, hvilka icke uttryckligen förklarats tillhöra de ständiga Utskotten, ärenden sålunda af den natur 1810 års Riksdags-ordning i 34 § 2 mom. omtalar, och hvilka der förklarats kunna hänvisas till hvilket af de ständiga Utskotten som helst.

Vare sig att man betraktar saken ur synpunkten deraf, hvilka Utskott böra vara bäst egnade att betrygga en nöjaktig utredning af ärendena, eller att man, på sätt Konstitutions-Utskottet i främsta rummet ålegat, håller sig vid grundlagens ord och den mening, som af dem tydligen framgår, kommer man följaktligen till den slutsats, att till tillfälliga Utskott böra öfverlemnas alla frågor, hvilka icke efter en sträng tolkning af grundlagen kunna hänföras till de ständiga Utskottens bestämdt begränsade verksamhet. För riksdagsarbetets ändamålsenliga gång under nuvarande förhållanden torde det ock vara af vigt, att de tillfälliga Utskottens verksamhet i den utsträckning grundlagen medgifver tages i anspråk. Vissa af de ständiga Utskotten äro nemligen redan af de ordinarie göromål grundlagen dem anvisar så sysselsatta, att de icke utan förlängning af Riksdagens sammanvaro hafva tid öfrig för utredning af sådana stundom ganska omfattande mål, hvilka mindre afse ändring i bestående förhållanden på visst uppgifvet sätt och enligt bestämdt formuleradt förslag, än att åstadkomma ett allmänt uttalande från Riksdagens sida till förmån för en viss grundsats, den man önskar att Regeringen vid utövningen af sin styrande eller lagstiftande myndighet måtte följa. För sistnämnda slag af ärenden synes deremot den successiva behandlingen mellan Kamrarne efter förberedning af inom hvarje Kammare tillsatta tillfälliga Utskott synnerligen väl egnad. Ty ju närmare möjligheten ligger till hands att i principfrågor, der

man

man ofta endast med svårighet kan öfverskåda ämnet i dess yttersta konsekvenser, fatta förhastade beslut, desto angelägnare synes det vara, att dylika ärenden underkastas sådan behandling, att icke andra yttranden i principfrågor kunna från Riksdagen utgå, än som uttrycka begge Kamrarnes under mångsidig och grundlig pröfning af frågan utbildade bestämda öfvertygelse.

Tillämpar man de af Utskottet här ofvan i korthet antydda grundsatser på de motioner, hvarom nu är fråga, torde deraf framgå, att, då Riksdagens bifall till Herrar Mankells och Liss Olof Larssons motioner N:is 24, 102 och 120, hvilka endast afse aflåtande af underdåniga skrivelser till Kongl. Maj:t, med begäran att Kongl. Maj:t ville för nästkommande Riksdag framlägga förslag till ordnande af de förvaltningsfrågor motionerna afhandla, icke skulle i någon mån inverka på bestämmandet af Statsverkets inkomster eller utgifter under den tid, för hvilken statsregleringen bör af nuvarande Stats-Utskott föreslås, ifrågavarande motioner icke tillhöra nämnda Utskotts behandling.

Hvad åter beträffar Herr Sven Nilssons motion, N:o 213, så skiljer den sig visserligen till formen så till vida från de förut nämnda, att den synes påyrka, det Riksdagen skulle omedelbart besluta dels en ändring i nu gällande lag om allmänna bevillningen, dels en ny organisation af arméens stamtrupp. Då likväl ett närmare skärskådande af motionen gifver vid handen, att densamma endast afser fastställande af vissa grunder, på hvilka Riksdagen för sin del ansåge att ett ändamålsenligt ordnande af rikets försvarsväsende borde byggas, jemte uttryckande af den önskan att Kongl. Maj:t ville för Riksdagen framlägga ett på dessa grunder utarbetadt förslag, samt att motionären icke haft för afsigt att föreslå, det någon förändring i beväringlagen utan afseende å den utredning, som i nyssnämnda afseende kunde vinnas, nu skulle af Riksdagen beslutas, lärer ifrågavarande motion i dess närvarande skick icke kunna anses falla inom gränserna för vare sig Stats-Utskottet eller Lag-Utskottets verksamhet.

Vid sådant förhållande och då motionernas hänvisning till något af de öfriga ständiga Utskotten icke kan ifrågasättas, finner Utskottet
desamma böra af tillfälligt Utskott behandlas.

Hvilket Utskottet får för Riksdagen tillkännagifva.

Stockholm den 25 Februari 1870.

På Utskottets vägnar
Th. Munck af Rosenschöld.
Ordförande.

Reservation:

af Herr *Sven Nilsson.*

Rättelser

i Konstitutions-Utskottets Memorial N:o 3.

Sid. 2 rad. 17 uppifr. *står:* Samtliga egenskaper
läs: Samtliga dessa egenskaper
" 5 " 18 " *står:* bevilningen,
läs: beväringen,
